

Klim Sparekasse

Risikoreport 2016

CRR forordningens søjle III rapportering

1. Indledning
2. Risikomålsætning og politik
3. Anvendelsesområde
4. Kapitalgrundlag
5. Kapitalkrav
6. Eksponering mod modpartsrisiko
7. Kapitalbuffere
8. Kreditrisikjusteringer
9. Anvendelse af ECAI`er
10. Eksponering mod markedsrisiko
11. Operationel risiko
12. Eksponeringer mod aktiver mv. der ikke indgår i handelsbeholdningen
13. Eksponering mod renterisiko, der ikke indgår i handelsbeholdningen
14. Aflønningspolitik
15. Gearing
16. Kreditreduktionsteknikker

1. Indledning

I henhold til CRR forordningens artikel 431 til 455 skal Klim Sparekasse offentliggøre en række oplysninger omkring finansielle risici og politikker for styring heraf.

Offentliggørelse sker på sparekassens hjemmeside: www.klimsparekasse.dk

Det er sparekassens opfattelse, at de anførte oplysninger opfylder kravene til søjle-III-oplysningerne, som foreskrevet i CRR forordningen.

Der omtales kun de områder, som sparekassen beskæftiger sig med og dermed er relevante.

2. Risikomålsætning og politik

Klim Sparekasse er eksponeret i forhold til forskellige risikotyper. Klim Sparekasses bestyrelse fastlægger med udgangspunkt i sparekassens forretningsmodel og sparekassens strategiske målsætninger relevante risikopolitikker samt principper for risiko- og kapitalstyring. Formålet med Klim Sparekasses politikker for risikostyring er at minimere tab, der kan opstå som følge af uforudsigelig udvikling på de finansielle markeder.

Sparekassen har en række værktøjer til identifikation og styring af risici. Bestyrelsen modtager løbende rapportering om udvikling i risici og udnyttelse af tildelte risikorammer. Den daglige risikostyring foretages af direktionen.

De væsentligste risici for sparekassen er: kreditrisici, markedsrisici, likviditet og operationelle risici.

Sparekassens bestyrelse foretager løbende og mindst en gang om året en vurdering af sparekassens enkelte og samlede risici og tager i den forbindelse stilling til, om risiciene er acceptable.

Som følge af sparekassens størrelse og organisation, samt at sparekassen alene driver relativ ukompliceret pengeinstitutvirksomhed, hvor der i alt væsentlighed kun sker traditionel risikotagning inden for kredit- og markedsområdet, finder direktionen/bestyrelsen det unødvendigt at etablere en selvstændig risikostyringsfunktion, jfr. § 2 og § 16 bilag 7 stk. 18 og 19. På baggrund af vor fokus på løbende opfølgning på kreditengagementer samt udviklingen på markedsområdet vurderer direktionen/bestyrelsen, at sparekassens risikostyring fortsat kan ske på betryggende vis.

Den risikoansvarlige udarbejder efter behov og mindst en gang årligt en rapport til bestyrelsen om sparekassens risikostyring. Den risikoansvarlige kan i relevant omfang give udtryk for betænkeligheder og advare bestyrelsen, når specifikke risikopåvirkninger påvirker eller kan påvirke sparekassen.

Der er for den risikoansvarlige udarbejdet en af direktionen godkendt instruks. Den risikoansvarlige udarbejder hvert år en plan for de risikoområder, funktionen vil sætte særligt fokus på. Planen godkendes af direktionen.

Den risikoansvarlige er udpeget af bestyrelsen og refererer med ovennævnte undtagelser til sparekassens direktion. Afskedigelse af den risikoansvarlige skal godkendes af sparekassens bestyrelse.

Kreditrisici

Den væsentligste risiko i Klim Sparekasse er kreditrisikoen, defineret som tab som følge af debtors misligholdelse af betalingsforpligtelser over for sparekassen. Klim Sparekasses bestyrelse har inden for rammerne af den vedtagne forretningsmodel i kreditpolitikken fastlagt de overordnede principper for sparekassens kreditgivning og foretager bevilling af de største engagementer. Bestyrelsen har endvidere videregivet beføjelser til direktionen.

Sparekassens kreditpolitik fastsætter, at sparekassens risikoprofil på kreditområdet skal være passende forsigtig. Følgende centrale elementer fra kreditpolitikken kan fremhæves:

Sparekassens målgruppe er privatkunder og erhvervskunder med en sund økonomi, primært i sparekassens lokalområde. Sparekassen ønsker ingen væsentlig eksponering mod udenlandske aktiviteter.

Sparekassen ønsker som udgangspunkt ikke eksponeringer, der overstiger 10 % af Klim Sparekasses kapitalgrundlag, og der er endvidere fastsat individuelle grænser for eksponeringer på brancheniveau.

Sparekassen ønsker som hovedregel sikkerhedsstillelse fra kunden i form af pantsætning af kundens aktiver.

Bestyrelsen har vedtaget principper for rapportering for kreditområdet. Bestyrelsen modtager mindst hvert kvartal rapportering på kreditområdet. Mindst 2 af de årlige rapporteringer er fuldstændige rapporter, mens øvrige rapporteringer kan være mindre omfattende.

Markedsrisici

Klim Sparekasses bestyrelse har i markedsrisikopolitikken fastlagt de overordnede rammer og principper for styring af sparekassens markedsrisiko. Ved markedsrisiko forstås risikoen for at dagsværdien af finansielle instrumenter og afledte finansielle instrumenter stiger og falder som følge af ændringer i markedspriser.

Sparekassens markedsrisici omfatter: aktierisici, renterisici, valutarisici og andre prisrisici.

For hver af disse risikotyper har bestyrelsen fastsat konkrete rammer, og det indgår således ved risikovurderingen, at der skal være et fornuftigt og velafbalanceret forhold mellem risici og afkast.

Direktionen foretager løbende overvågning af sparekassens markedsrisici. Bestyrelsen modtager løbende rapportering om udviklingen i markedsrisiciene.

Likviditetsrisici

Klim Sparekasses bestyrelse har fastsat, at likviditeten skal være forsvarlig og tilpas forsigtig til at understøtte sparekassens forretningsmodel. Dette sikres primært ved en målsætning om, at likviditetsoverdækningen i henhold til lovens krav til enhver tid skal være mindst 100 %.

Sparekassens bestyrelse har besluttet en politik på likviditetsområdet, der fastlægger den overordnede risikoprofil og den overordnede organisatoriske ansvarsfordeling med henblik på lønsomt at understøtte sparekassens forretningsmodel.

Endvidere er der besluttet retningslinjer for sparekassens opførelse af likviditetsrisikoen samt for finansieringsstrukturen. Endelig er der fastlagt en overordnet beredskabsplan for fremskaffelse af likviditet/funding.

Styringen af den samlede likviditet sker for at sikre, at sparekassens omkostninger til likviditetsfremskaffelse ikke stiger uforholdsmæssigt meget og for at undgå, at manglende funding forhindrer sparekassen i at opretholde den vedtagne forretningsmodel. Ultimativt skal likviditetsstyringen sikre, at sparekassen altid er i stand til at opfylde sine betalingsforpligtelser.

Likviditetsstyringen foregår via en række styringsmekanismer. Den kortsigtede likviditet styres via faste mål for likviditetsreserven kombineret med stresstest. Den langsigtede likviditet styres via stresstest og fokus på den strategiske fundingstruktur. Stresstesten gennemføres dog kun såfremt at likviditetsoverdækningen kommer under 200 %.

Direktionen har ansvaret for den løbende rapportering om sparekassens likviditetssituation. Risikostyringsfunktionen overvåger og rapporterer, hvorvidt sparekassens likviditetsrisiko ligger inden for de udstukne rammer.

Sparekassens bestyrelse modtager regelmæssigt detaljeret rapportering om sparekassens aktuelle og fremadrettede likviditetssituation.

Operationelle risici

Klim Sparekasse er eksponeret mod potentielle tab som følge af operationelle risici, herunder uhensigtsmæssige procedurer, menneskelige fejl, systemmæssige fejl og eksterne begivenheder, herunder juridiske risici.

Sparekassens bestyrelse har i politik for operationelle risici angivet en ramme for identifikation, vurdering, overvågning og styring af den operationelle risiko. Derudover har sparekassen politikker for IT-sikkerhed, kontroller og forsikring, der understøtter den operationelle risikostyring.

Det er sparekassens grundlæggende målsætning at begrænse de operationelle risici under hensyn til de omkostninger, som er forbundet hermed.

Et væsentligt område ved vurderingen af sparekassens operationelle risici er IT-forsyningen. Sparekassens ledelse forholder sig løbende til IT-sikkerheden, herunder til beredskabsplaner og nødplaner, som har til hensigt at sikre IT-driften trods eventuelle kritiske begivenheder.

Der foretages løbende registrering af de tab og begivenheder, som vurderes at kunne henføres til operationelle risici. Registreringen danner baggrund for en vurdering af om forretningsgange etc. bør justeres med henblik på at undgå eller minimere operationelle risici.

Sparekassens bestyrelse modtager minimum en gang årligt en rapportering, der beskriver udviklingen i sparekassens operationelle risici.

Ledelseserklæringer

Klim Sparekasses bestyrelse og direktion har den 10. april 2017 godkendt risikorapporten for 2016.

Det er bestyrelsens vurdering, at sparekassens risikostyringsordninger er tilstrækkelige og giver sikkerhed for, at de indførte risikostyringssystemer er tilstrækkelige i forhold til sparekassens profil og strategi.

Det er endvidere bestyrelsens vurdering, at nedenstående beskrivelse af sparekassens overordnede risikoprofil i tilknytning til sparekassens forretningsstrategi, forretningsmodel samt nøgletal, giver et relevant og dækkende billede af sparekassens risikoforvaltning, herunder af, hvordan sparekassens risikoprofil og den risikotolerance, som bestyrelsen har fastsat, påvirker hinanden.

Bestyrelsens vurdering er foretaget på baggrund af den af bestyrelsen vedtagne forretningsmodel/strategi, materiale og rapporteringer forelagt for bestyrelsen af sparekassens direktion, sparekassens risikoansvarlige og complianceansvarlige samt på grundlag af eventuelle indhentede supplerende oplysninger eller redegørelser.

En gennemgang af forretningsmodel og politikker viser, at forretningsmodellens overordnede krav til de enkelte risikoområder fuldt og dækkende udmøntes i de enkelte politikkers mere specificerede grænser, at en gennemgang af bestyrelsens retningslinjer til direktionen og videregivne beføjelser viser, at de fastsatte grænser i de enkelte politikker fuldt og dækkende udmøntes i de underliggende retningslinjer til direktionen og videregivne beføjelser, at de reelle risici ligger inden for grænserne, fastsat i de enkelte politikker og i videregivne beføjelser, og at det på den baggrund er bestyrelsens vurdering, at der er overensstemmelse mellem forretningsmodel, politikker, retningslinjer og de reelle risici inden for de enkelte områder.

Sparekassens forretningsstrategi er baseret på sparekassens vision og værdigrundlag om inden for sit markedsområde at være en stærk og attraktiv samarbejdspartner for private og erhvervsvirksomheder. Klim Sparekasse ønsker en lønsom indtjening baseret på en prissætning af sparekassens produkter, som afspejler den risiko og den kapitalbinding, som sparekassen påtager sig sammen med en

helhedsvurdering af forretningsomfanget med kunder og modparter. Sparekassen ønsker en passende robust kapitalbase, som understøtter forretningsmodellen.

Det er Sparekassens målsætning, at den solvensmæssige overdækning i forhold til det opgjorte solvensbehov skal udgøre mindst 5 %, aktuelt udgør denne 10,75 %.

Den af bestyrelsen besluttede maksimale risikotolerance styres via de fastsatte grænser i de enkelte politikker. Derudover forholder bestyrelsen sig til de grænser, der er gældende i tilsynsdiamanten, jf. nedenstående tabel, der dels viser tilsynsdiamantens maksimalt tilladte grænseværdier, samt sparekassens aktuelle tal for diverse grænseværdier.

	Tilsynsdiamant	Klim Sparekasses opfyldelse pr. 31/12 2016
Udlånsvækst	20 %	7 %
Store engagementer	125 %	12 %
Likviditetsoverdækning	>50 %	399 %
Funding ratio	< 1	0,39
Ejendomseksponering	< 25 %	3 %

Relevante forhold om sparekassens bestyrelsesmedlemmer

Oversigten over Klim Sparekasses bestyrelsesmedlemmers øvrige ledelsesposter fremgår af årsrapporten side 35.

Klim Sparekasse følger de kompetencekrav til bestyrelsen, som følger af den finansielle lovgivning. I overensstemmelse hermed vurderer bestyrelsen løbende, om dens medlemmer tilsammen besidder den fornødne viden og erfaring om sparekassens risici til at sikre en forsvarlig drift af sparekassen.

Klim Sparekasses bestyrelse har i medfør af FIL § 70, stk. 1, nr. 4, vedtaget en politik for mangfoldighed. Det fremgår af denne, at sparekassen ønsker en sammensætning i bestyrelsen ud fra forskellighed i kompetencer og baggrunde, særligt højt vægtes behovet for mangfoldighed i relation til bl.a. forskellige i faglighed, erhvervs erfaringer, køn og alder.

3. Anvendelsesområde

Formålet med denne rapport er at give indblik i Klim Sparekasses risiko- og kapitalstyring.

Oplysningerne i søjle III-rapporteringen er givet på soloniveau, idet Klim Sparekasse ikke besidder dattervirksomheder.

4. Kapitalgrundlag

For en opgørelse af kapitalgrundlaget henvises til side 15 i årsrapporten for 2016.

Sparekassen gør ikke brug af overgangsordningen, og indregner dermed alle fradrag i den egentlige kernekapital.

5. Kapitalkrav

Klim Sparekasses metode til vurdering af, hvorvidt den interne kapital er tilstrækkelig til at understøtte nuværende og kommende aktiviteter (solvensbehovet) følger sparekassens ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process).

I ICAAP'en identificeres de risici, som sparekassen er eksponeret overfor med henblik på at vurdere risikoprofilen. Når risiciene er identificeret, vurderes det, hvordan disse evt. kan reduceres, f.eks. ved forretningsgange, beredskabsplaner m.m. Endelig vurderes det, hvilke risici, der skal afdækkes med kapital.

Den interne kapital (solvensbehovet) er sparekassens egen vurdering af kapitalbehovet, som følge af de risici, som sparekassen påtager sig. Sparekassens bestyrelse har halvårligt drøftelser omkring fastsættelsen af den interne kapital (solvensbehovet), for at sikre at den er tilstrækkelig til at understøtte nuværende og kommende aktiviteter. Drøftelserne tager udgangspunkt i en indstilling fra sparekassens direktion. Indstillingen indeholder forslag til størrelsen på den interne kapital (solvensbehovet), herunder stressniveauer samt vækstforventninger. Dette gælder også, selvom tilsynets benchmarks anvendes. På baggrund af drøftelsen træffer bestyrelsen en afgørelse om opgørelsen af sparekassens interne kapital (solvensbehov), som skal være tilstrækkelig til at dække sparekassens risici og understøtte nuværende og kommende aktiviteter.

Herudover drøfter bestyrelsen en gang om året indgående opgørelsesmetoden for sparekassens interne kapital (solvensbehov), herunder hvilke risikoområder og benchmarks der bør tages i betragtning ved beregningen af den interne kapital (solvensbehovet).

Den interne kapital (solvensbehovet) opgøres ved en 8+ metode, der omfatter de risikotyper, som det vurderes, at der skal afdækkes med kapital: kreditrisici, markedsrisici, operationelle risici, øvrige risici samt tillæg som følge af lovbestemte krav. Vurderingen tager udgangspunkt i sparekassens risikoprofil, kapitalforhold samt fremadrettede betragtninger, der kan have betydning herfor, herunder budgettet.

Finanstilsynet har udsendt "Vejledning om tilstrækkeligt kapitalgrundlag og solvensbehov for kreditinstitutter". Derudover har Lokale Pengeinstitutter udsendt en solvensbehovsmodel. Både tilsynets vejledning og Lokale Pengeinstitutters solvensbehovsmodel, som sparekassen anvender, bygger på 8+ metoden, hvor der tages udgangspunkt i minimumskravet på 8 pct. af den samlede risikoeksponering (søjle I-kravet) med tillæg for risici og forhold, som ikke fuldt ud afspejles i opgørelsen.

Derudover opstilles i tilsynets vejledning benchmarks for, hvornår tilsynet som udgangspunkt vurderer, at søjle I ikke er tilstrækkelig inden for de enkelte risikoområder, hvorfor der skal afsættes tillæg i solvensbehovet. Endvidere er der i udpræget grad opstillet metoder til beregning af tillæggets størrelse inden for de enkelte risikoområder.

Selvom Finanstilsynet opstiller benchmarks på de fleste områder, vurderer sparekassen på alle områder, om de angivne benchmarks i tilstrækkelig grad tager hensyn til sparekassens risici, og har i nødvendigt omfang foretaget individuelle tilpasninger. Til det formål anvendes Klim Sparekasses egen historik.

Opgørelse af den interne kapital (solvensbehovet) pr. 31.12.2016

	1.000 kr.	%
1) Søjle I-kravet	20.352	8,00
+2) Indtjening (kapital til risikodækning som følge af svag indtjening)	0	0,00
+3) Udlånsvækst (kapital til dækning af organisk vækst i forretningsvolumen)	0	0,00
+4) Kreditrisici, heraf	6.448	2,53
4a) Kreditrisici på store kunder med finansielle problemer	5.173	2,03
4b) Øvrig kreditrisici	0	0,00
4c) Koncentrationsrisiko på individuelle engagementer	489	0,19
4d) Koncentrationsrisiko på brancher	787	0,31
+5) Markedsrisici, heraf	0	0,00
5a) Renterisici	0	0,00
5b) Aktierisici	0	0,00
5c) Valutarisici	0	0,00
+6) Likviditetsrisici (kapital til dækning af dyrere likviditet)	0	0,00
+7) Operationelle risici (kapital til dækning af operationelle risici udover søjle I)	763	0,30
+8) Gearing (kapital til dækning af risici som følge af høj gearing)	0	0,00
+9) Eventuelle tillæg som følge af lovbestemte krav	0	0,00
Total = tilstrækkeligt kapitalgrundlag / solvensbehov	27.563	10,83

De risikofaktorer, der er medtaget i modellen, er efter sparekassens opfattelse dækkende for alle de risikoområder, lovgivningen kræver, at sparekassens ledelse skal tage højde for ved fastsættelse af den interne kapital (solvensbehovet) samt de risici som ledelsen finder, at sparekassen har påtaget sig.

Derudover skal bestyrelse og direktion vurdere, hvorvidt kapitalgrundlaget er tilstrækkeligt til at understøtte kommende aktiviteter. Denne vurdering er i sparekassen en del af den generelle fastlæggelse af den interne kapital (solvensbehovet).

Klim Sparekasse solvensbehov opdelt på risikoområder kan specificeres således:

Risikoområder	1.000 kr.	%
Kreditrisici	6.448	2,53
Markedsrisici	0	0,00
Operationelle risici	763	0,30
Gearing	0	0,00
Øvrige risici	0	0,00
Tillæg som følge af lovbestemte krav	20.352	8,00
I alt	27.563	10,96

I den metode, sparekassen anvender til at opgøre solvensbehovet, afsættes der kapital inden for disse risikoområder og som der kommenteres nedenfor.

Kreditrisici

Kreditrisikoen for tab som følge af, at debitorer eller modparter misholder indgåede betalingsforpligtelser, ud over hvad der er dækket i søjle I. Den afsatte kapital dækker over yderligere risiko for store kunder med finansielle problemer, koncentrationsrisici på individuelle engagementer og brancher samt øvrige kreditrisici.

Markedsrisici

Risiko for tab som følge af potentielle ændringer i renter, aktiekurser samt valutakurser, udover hvad der er dækket i søjle I. Den afsatte kapital til markedsrisiko kan primært henføres til renterisikoen på sparekassens renterisici udenfor handelsbeholdningen samt til aktierisici på unoterede aktier.

Operationelle risici

Under denne kategori afsættes der kapital til dækning af risiko for tab på grund af uhensigtsmæssige eller mangelfulde interne procedurer, menneskelige og systemmæssige fejl eller som følge af eksterne begivenheder, herunder juridiske risici, hvis det vurderes, at disse risici ikke er dækket af det afsatte søjle I-kapitalkrav.

Gearing

Såfremt sparekassen har en høj gearing – dvs. kernekapitalen målt i forhold sparekassens uvægtede eksponeringer – skal det vurderes, om dette giver anledning til afsætte kapital til dækning heraf.

Øvrige risici

Såfremt der vurderes behov herfor, afsættes der under denne kategori kapital til risikodækning som følge af svag indtjening, kapital til dækning af organisk vækst i forretningsvolumen samt kapital til dækning af dyrere likviditet fra professionelle investorer.

Lovbestemte krav

Dækker over 8 procentkravet i søjle I samt eventuelle tillæg i relation til de situationer, hvor krav i lov om finansiell virksomhed giver et direkte tillæg i solvensbehovet.

Minimumskapitalkravet på 8 % for hver eksponeringsklasse.

1.000 kr.	Minimumskapitalkravet på 8 %
Eksponeringer mod centralregeringer og centralbanker	4
Eksponeringer mod regionale og lokale myndigheder	0
Eksponeringer mod offentlige enheder	0
Eksponeringer mod institutter	679
Eksponeringer mod selskaber	439
Detalleksponeringer	8.841
Eksponeringer sikret ved pant i fast ejendom	966
Eksponeringer ved misligholdelse	1.313
Eksponeringer forbundet med særlig høj risiko	780
Aktieeksponeringer	1.319
Andre poster	344

6. Eksponering mod modpartsrisiko

Modpartsrisiko er risikoen for tab som følge af, at en modpart misligholder sine forpligtelser, i henhold til en indgået finansiel kontrakt, inden transaktionens pengestrømme er endeligt afviklet.

Solvensmæssigt anvender sparekassen markedsværdimetoden, som følger kravene i CRR-forordningens artikel 274.

Fastsættelsen af eksponeringens værdi ved markedsværdimetoden for modpartsrisiko fastsættes som følger:

1. Kontrakterne opgøres til markedsværdi for at opnå den aktuelle genanskaffelsesomkostning for alle kontrakter med en positiv værdi.
2. For at nå frem til et tal for den potentielle fremtidige krediteksponering multipliceres kontraktens fiktive værdi eller underliggende værdier med procentsatser, der er fastsat i CRR.
3. Summen af de aktuelle genanskaffelsesomkostninger og de potentielle fremtidige krediteksponeringer udgør eksponeringsværdien.

I sparekassens bevillingsproces og i den almindelige engagementsovervågning tages der højde for den beregnede eksponeringsværdi, således at det sikres, at denne ikke overstiger den bevilgede kreditgrænse på modparten.

I forbindelse med sparekassens fastsættelse af det tilstrækkelige kapitalgrundlag og solvensbehov er der ikke afsat ekstra kapital til dækning af modpartsrisikoen, udover hvad der er indeholdt i kapitalgrundlagskravet på 8 pct., der er minimumskapitalgrundlag i henhold til den 8+ metoden, som sparekassen anvender til at opgøre det tilstrækkelige kapitalgrundlag og solvensbehov.

Vedrørende engagementer med kunder i eksponeringsklasserne erhvervsvirksomheder og detailkunder behandles rammer for finansielle kontrakter efter sparekassens normale kreditvurderingsprincip.

7. Kapitalbuffere

Klim Sparekasse har alene krediteksponeringer i Danmark. Den gældende danske kontracykliske buffersats andrager 0 pct., hvorfor sparekassen ikke har afsat kapital til den kontracykliske buffer.

8. Kreditrisikojusteringer

Klim Sparekasse foretager nedskrivning på udlån efter reglerne i regnskabsbekendtgørelsen, når der er indtrådt objektiv indikation for værdiforringelse, som har en virkning for de forventede fremtidige betalinger.

Nedskrivningen udgør forskellen mellem bogført værdi og nutidsværdien af de forventede fremtidige betalinger.

Klim Sparekasse foretager en individuel vurdering af alle signifikante og bonitetsmarkerede udlån. Objektiv indikation for værdiforringelse anses for at være indtrådt, hvis et eller flere af følgende kriterier er opfyldt:

- låntager er i betydelige økonomiske vanskeligheder,
- låntager overholder ikke indgåede betalingsforpligtelser,
- sparekassen yder låntager lempelser i vilkårene, som ikke ville være overvejet, hvis det ikke var på grund af låntagers økonomiske vanskeligheder, eller
- det er sandsynligt, at låntager vil gå konkurs eller bliver underlagt anden økonomisk rekonstruktion.

Klim Sparekasse foretager en gruppevis vurdering af alle udlån, der ikke nedskrives individuelt. Den gruppevise vurdering foretages på baggrund af en makroøkonomisk segmenteringsmodel, hvor inddelingen i homogene grupper efter kreditrisiko er baseret på udlån fordelt på sektorer og brancher. For hver gruppe er der fastlagt en statistisk sammenhæng mellem et antal forklarende makroøkonomiske variable (arbejdsløshed, boligpriser, antal konkurser, rente m.v.) og konstaterede tab. Det er således ændringer i de forklarende makroøkonomiske variable, som udtrykker, at der er indtruffet en objektiv indikation for værdiforringelse, som har en indvirkning på de forventede fremtidige betalingsstrømme.

Værdien af eksponeringerne opdelt efter eksponeringsklasser kan vises på følgende måde:

1.000 kr.	Værdien af eksponeringer efter regnskabsmæssige værdjusteringer og nedskrivninger og før hensyntagen til virkningerne af kreditrisikoreduktion
Eksponeringer mod centralregeringer eller centralbanker	43.317
Eksponeringer mod regionale eller lokale myndigheder	0
Eksponeringer mod offentlige enheder	0
Eksponeringer mod institutter	43.895
Eksponeringer mod selskaber	7.322
Detaleksponeringer	210.668
Eksponeringer sikret ved pant i fast ejendom	35.211
Eksponeringer ved misligholdelse	13.447
Eksponeringer forbundet med særlig høj risiko	6.751
Aktieeksponeringer	16.486
Andre poster	7.353

Mere end 95 % af sparekassens eksponeringer er med danske modparter, hvorfor en geografisk fordeling er undladt.

Krediteksponeringer fordelt på brancher:

	Eksponering før Værdiregulering i %
Offentlige myndigheder	0
Landbrug, jagt skovbrug og fiskeri	11
Industri og råstofudvikling	1
Energiforsyning	0
Bygge og anlæg	4
Handel	4
Transport, hoteller og restauranter	5
Information og kommunikation	0
Finansiering og forsikring	0
Fast ejendom	3
Øvrige erhverv	9
I alt erhverv	34
Private	66
I alt	100

Værdiforringede fordringer og nedskrivninger fordelt på brancher kan vises på følgende måde:

1.000 kr.	Misligholdte og værdiforringede fordringer	Nedskrivninger/ hensættelser ultimo året	Udgiftsførte beløb vedr. værdi- reguleringer og nedskrivninger i løbet af perioden
Offentlige myndigheder	0	0	0
Landbrug, jagt, skovbrug og fiskeri	786	500	-326
Industri og råstofudvikling	0	0	0
Energiforsyning	0	0	0
Bygge og anlæg	1.193	400	400
Handel	1.529	1.100	0
Transport, hoteller og restauranter	5.694	1.750	-200
Information og kommunikation	0	0	0
Finansiering og forsikring	0	0	0
Fast ejendom	0	0	0
Øvrige erhverv	2.462	1.700	900
I alt erhverv	11.664	5.450	774
Private	12.959	5.323	83
I alt	24.623	10.773	857

Sparekassens bevægelser på værdiforringede fordringer som følge af værdireguleringer og nedskrivninger ultimo 2016 fremgår af følgende skema:

1.000 kr.	Individuelle nedskrivninger/-hensættelser		Gruppevise nedskrivninger/-hensættelser		Nedskrivninger/hensættelser på tilgodehavende hos kreditinstitutter og andre poster med kreditrisiko	
	Udlån	Garanti debitorer	Udlån	Garanti debitorer	Udlån	Garanti debitorer
Akkumulerede nedskrivninger/hensættelser primo	10.888	0	827	0	0	0
Bevægelser i året						
1. Valutakursregulering	0	0	0	0	0	0
2. Nye nedskrivninger/hensættelser	2.592	0	339	0	0	0
3. Tilbageførsel af tidligere foretagne nedskrivninger/hensættelser	2.066	0	0	0	0	0
4. Andre bevægelser (netto)	660	0	0	0	0	0
5. Værdiregulering af overtagne aktiver og datterselskaber (netto)	0	0	0	0	0	0
6. Endelig tabt (afskrevet) tidligere individuelt nedskrevet/hensat	1.302	0			0	0
Akkumulerede nedskrivninger/hensættelser ultimo	10.773	0	1.166	0	0	0

9. Anvendelse af ECAI'er

Klim Sparekasse har udpeget Standard & Poor's Ratings Services som leverandør af kreditvurderingsoplysninger på lande, modparter og udstedelser. Ydelserne leveres til sparekassen via SDC der er sparekassens datacentral.

Ratingoplysningerne anvendes som en integreret del af dataflowet hos SDC, der modtager eksterne kreditvurderinger fra Standard & Poor's Ratings Services via SIX Financial. Der foretages løbende en IT-opdatering af kreditvurderingerne fra Standard & Poor's Ratings Services.

SDC har konverteret Standard & Poor's Ratings Services' kreditvurderingsklasser til kreditkvalitetstrin via Finanstilsynets konverteringstabel. Det enkelte kreditkvalitetstrin tilknyttes en vægt, som eksponeringerne på de enkelte kreditkvalitetstrin skal vægtes med ved opgørelsen af de risikovægtede eksponeringer under standardmetoden for kreditrisiko i henhold til CRR artikel 111-134.

Tabellen nedenfor viser Finanstilsynets konvertering af Standard & Poor's Ratings Services' kreditvurderingsklassers til kreditkvalitetstrin for eksponeringer mod erhvervsvirksomheder, institutter, centralregeringer og centralbanker.

Kreditkvalitetstrin	Standard & Poor's kreditvurderingsklasser	Eksponeringer mod erhvervsvirksomheder (selskaber)	Eksponeringer mod centralregeringer eller centralbanker
1	AAA til AA-	20 %	0 %
2	A+ til A-	50 %	20 %

3	BBB+ til BBB-	100 %	50 %
4	BB+ til BB-	100 %	100 %
5	B+ til B-	150 %	100 %
6	CCC+ og under	150 %	150 %

Eksponeringsklasser hvor der anvendes kreditvurderinger fra Standard & Poor's Ratings Services

Eksponeringsklasse	Eksponeringsværdi inden risikovægtning	Eksponeringsværdi efter vægtning med kreditkvalitetstrin
Eksponeringer mod centralregeringer eller centralbanker	49.317	46
Eksponeringer mod institutter	42.443	8.489

10. Eksponering mod markedsrisiko

Kapitalgrundlagskrav vedrørende markedsrisici - specificeret på risikotype

Risikotype	Kapitalgrundlagskrav (1.000 kr.)
Poster med positionsrisiko (aktier, gældsinstrumenter)	3.065
Valutarisiko	45

11. Operationel risiko

Klim Sparekasse er eksponeret mod potentielle tab som følge af operationelle risici som er: "Risiko for tab som følge af uhensigtsmæssige eller mangelfulde interne procedure, menneskelige fejl og systemmæssige fejl eller som følge af eksterne begivenheder, inklusive retslige risici".

For at reducere risikoen for at der sker operationelle hændelser med væsentlige tab til følge, overvåger og styrer sparekassen de operationelle risici. Der er primært fokus på de største risici med store potentielle tab.

Klim Sparekasse anvender basisindikatormetoden til opgørelsen af kapitalgrundlagskravet til de operationelle risici. Ultimo 2016 indgår de operationelle risikoeksponering med 31,9 mio. kr. i af de samlede risikoeksponeringer, hvilket giver et kapitalgrundlagskrav på 2,6 mio. kr. Sparekassen gennemfører løbende en vurdering af kapitalkravet til de operationelle risici. Såfremt kapitalkravet vurderes at være højere end nævnt ovenfor vil der blive taget højde herfor under sparekassens opgørelse af det tilstrækkelige kapitalgrundlag/ solvensbehov.

12. Eksponeringer mod aktiver mv. der ikke indgår i handelsbeholdningen

Klim Sparekasse har i samarbejde med andre pengeinstitutter erhvervet aktier i en række sektorselskaber. Disse sektorselskaber har til formål at understøtte pengeinstitutternes forretning inden for realkredit, betalingsformidling, IT, investeringsforeninger m.v. Klim Sparekasse påtænker ikke at

sælge disse aktier, idet en deltagelse i disse sektorselskaber anses for nødvendig for at drive et lokalt pengeinstitut. Aktierne betragtes derfor som værende uden for handelsbeholdningen.

I flere af sektorselskaberne omfordes aktierne således, at pengeinstitutternes ejerandele hele tiden afspejler det enkelte pengeinstituts forretningsomfang med sektorselskabet. De løbende omfordelinger udgør i helt overvejende grad de handler, der gennemføres med selskabernes aktier. Dermed betragtes omfordelingerne som det primære marked for aktierne. Dagsværdien fastsættes derfor som omfordelingskursen (typisk indre værdi), og aktierne indgår som niveau 2-input (observerbare priser) og regulerer på den baggrund den bogførte værdi af disse aktier kvartalsvist, halvårligt eller helårligt - afhængigt af hyppigheden af nye informationer fra det enkelte sektorselskab. Den løbende regulering bogføres i henhold til reglerne over resultatopgørelsen.

For øvrige unoterede aktier i sektorejede selskaber, hvor observerbare input ikke umiddelbart er tilgængelige, er værdiansættelsen forbundet med skøn, hvori indgår oplysninger fra selskabernes regnskaber, erfaringer fra handler med aktier i de pågældende selskaber samt input fra kvalificeret eksternt part. Reguleringer i den bogførte værdi af aktierne i disse selskaber tages ligeledes over resultatopgørelsen.

Aktier uden for handelsbeholdningen sektorselskaber (1000 kr.)

Primo beholdning	15.658
Tilgang ved køb	462
Urealiseret gevinst/ tab	366
Realiseret gevinst/tab	0
Afgang ved salg	0
Ultimo beholdning	16.486

Som følge af, at urealiserede gevinster/ tab indgår i resultatopgørelsen medregnes de også i kernekapitalen.

En ændring på 10 pct. af den opgjorte markedsværdi på aktier uden for handelsbeholdningen vil påvirke resultatet før skat med 1.649 t.kr.

13. Eksponering mod renterisiko, der ikke indgår i handelsbeholdningen

Klim Sparekasses renterisiko uden for handelsbeholdningen består primært af renterisiko på fastforrentede ud- og indlån.

Renterisikoen beregnes på baggrund af varighedsmål, defineret som en generel ændring i renten på 1 procentpoint (standard rentechok). Renterisikoen opgøres løbende via sparekassens risikostyringssystemer. Pr. 31. december 2016 er den samlede renterisiko uden for handelsbeholdningen opgjort til 0 kr.

I sparekassens solvensbehovsproces vurderes yderligere, om sparekassens samlede renterisiko medfører, at der skal afsættes yderligere kapital. Renterisikoen uden for handelsbeholdningen stresses i disse beregninger med en renteændring på 2 procentpoint kombineret med et tip af rentekurven.

14. Aflønningspolitik

Klim Sparekasses bestyrelse har vedtaget en aflønningspolitik for sparekassen, som er godkendt af repræsentantskabet. Sparekassen udbetaler ikke variable løndelev til bestyrelse, direktion eller væsentlige risikotagere.

Sparekassen har ved udformningen af aflønningspolitikken ønsket at fremme en lønpraksis, der er i overensstemmelse med og fremmer en sund og effektiv risikostyring, som ikke tilskynder til overdreven risikotagning, og som er i overensstemmelse med sparekassens forretningsstrategi, værdier og langsigtede mål, herunder en holdbar forretningsmodel.

Ingen personer i Klim Sparekasse har en løn på over 1 mio. EUR i regnskabsåret.

15. Gearing

Med henblik på at undgå overdreven gearing er det fastlagt i CRR-forordningens artikel 429, at pengeinstitutter skal opgøre og offentliggøre gearingsgraden. Gearingsgraden defineres som:

$\text{Gearingsgrad} = (\text{kernekapital} / \text{den samlede eksponering}) \times 100.$

Gearingsgraden skal være større end 3 %. Klim Sparekasses har fastlagt det mål. At gearingsgraden skal være større end 7 %. Direktionen er forpligtet til straks at underrette bestyrelsen, såfremt gearingen kommer under 7 %.

Opgørelse af gearingsgraden pr. 31.12.2016

1000 kr.	Saldo
Aktiver	422.168
Del af aktiver fratrukket i kapitalgrundlaget	-9.164
Uudnyttede kreditfaciliteter (vægt 10%)	5.861
Ikke-balanceførte poster – garantier mv.	57.972
Eksponeringer i alt	476.837
Kapitalgrundlag	54.890
Gearingsgrad (Leverage Ratio)	11,5

16. Kreditreduktionsteknikker

Klim Sparekasse anvender hverken balanceført netting eller netting under strengen.

Et væsentligt element i styringen af sparekassens kreditrisiko er at reducere risikoen i de enkelte engagementer ved at tage pant i sikkerheder.

De hyppigst forekommende former for pantsætning er pant i fast ejendom og i finansielle aktiver i form af aktier, obligationer og investeringsbeviser.

Sparekassen har via sine politikker og forretningsgange omkring sikkerhedsstillelser prioriteret at modtage finansiell sikkerhedsstillelse inden for følgende hovedkategorier:

- Indlånsmidler

- Obligationer / gældsinstrumenter - udstedt af stater samt af ratede og ikke-ratede kreditinstitutter m.fl.
- Aktier - inden for og uden for et hovedindeks
- Investeringsforeningsbeviser

Inden for fastejendom tages der hovedsagelig pant i beboelsesejendomme.

Sparekassens kreditpolitik og forretningsgange sikrer en løbende overvågning af sikkerhedernes værdier, og at værdiansættelsen af sikkerhederne foretages under hensyntagen til sikkerhedernes realisationsværdier.

Sparekassens aftaler med kunderne om sikkerhedsstillelse sikrer, at sparekassen har adgang til at realisere ejendomme og værdipapirer, såfremt kunderne ikke opfylder sine betalingsforpligtelser over for sparekassen.

Sparekassen har således faste procedurer for forvaltning og værdiansættelse af de finansielle sikkerheder, der medfører, at sparekassen har en forsvarlig kreditbeskyttelse af sine udlån. De pågældende procedurer er en integreret del af den almindelige risikoovervågning.

Sparekassen anvender den udbyggede metode som kreditrisikoreducerende teknik ved opgørelsen af kapitalprocenten. Dette medfører, at sparekassen kan reducere kapitalbelastningen af et engagement, når der tages pant i visse finansielle sikkerheder.

I CRR er det anført, hvilke finansielle sikkerheder pengeinstitutter kan anvende under den udbyggede kreditrisikoreducerende metode. I den forbindelse skal det bemærkes, at der kun kan anvendes finansielle sikkerheder, som er udstedt af en virksomhed eller et land med en særlig god rating.

Sparekassen anvender garantier, som kreditrisikoreducerende middel ved opgørelsen af de risikovægtede eksponeringer.

Sparekassen anvender i overensstemmelse med reglerne i CRR finansielle sikkerheder og garantier til afdækning af kreditrisikoen.

Skemaet nedenfor viser i hvilken udstrækning sparekassens eksponeringer er dækket af finansielle sikkerhedsstillelse og garantier, som giver solvenslettelse i henhold til reglerne CRR.

Finansielle sikkerheder og garantier

Eksponeringsklasse	Sikkerhedens værdi
Detaileksponeringer	717
Eksponeringer sikret ved pant i fast ejendom	0
Eksponeringer ved misligholdelse	251